

ELS 20 ANYS DE LA REVISTA DE LLENGUA I DRET. RESSENYA DE L'ACTE DE COMMEMORACIÓ

Raimon ALAMANY

Cap del Servei de Recerca, Documentació i Publicacions
Escola d'Administració Pública de Catalunya

Han passat vint anys des que pel juny de 1983 va aparèixer el número 1 de la revista que tens a les mans. Vint anys, quaranta números, més de tretze mil pàgines sobre «la llengua del dret i el dret de les llengües», d'articles d'investigació i informació sobre el llenguatge administratiu i jurídic, el règim jurídic de les llengües i la planificació lingüística, de crònica legislativa i jurisprudencial, de ressenyes de llibres, etc. Per celebrar aquest fet, el 16 de setembre de 2003, va tenir lloc un acte de commemoració, que volem ressenyar en aquestes pàgines.

L'acte va comptar amb la participació de Josep-Enric Rebés, president de la Comissió Jurídica Assessora i director de l'Escola d'Administració Pública de Catalunya en el moment de la fundació de la *Revista*; Josep M. Guinart, aleshores director de l'Escola; Carles Duarte, director de la *Revista* en el període 1983-2002; i Antoni Milian, catedràtic de dret administratiu i actual director de la *Revista*, que pronuncià la conferència «El règim jurídic de les llengües a les institucions de la Unió Europea i la llengua catalana». Josep M. Pelegrí, aleshores conseller de Governació i Relacions Institucionals, el va presidir.

Va iniciar els parlaments Josep-Enric Rebés, afirmant que parlar de la *Revista* volia dir parlar necessàriament i amb satisfacció d'una institució, l'Escola, i d'una persona, Carles Duarte, sense els quals res no hauria existit. Va avançar que la seva intervenció se centraria en la gènesi de la revista: tant *Revista de Llengua i Dret* el 1983, com un parell d'anys més tard la revista *Autonomies*, també fundada per l'Escola, van néixer amb vocació d'independència i obertes a totes les opinions, característiques que s'han mantingut fins avui.

Josep-Enric Rebés recordà com Carles Duarte li presentà el projecte d'una revista que «tenia per objecte coadjuvar a aconseguir la normalització i el prestigi de la llengua catalana, tot pensant especialment en l'àmbit de l'Administració i en l'àmbit jurídic. I això, tant des del punt de vista lingüístic i de la història de la llengua, com sociolingüístic i, especialment, des del punt de vista jurídic».

Segons Rebés, la seva participació tingué a veure més amb aspectes de detall, com ara el rebateig de la publicació, del «Revista de llenguatge administratiu» de la proposta al *Revista de Llengua i Dret* definitiu, que li semblà més adient per al seu contingut. Entre els reptes inicials, assenyalà el d'aconseguir-ne la continuïtat i l'adequació a una necessitat: iniciar una revista no es fàcil, però encara resulta més difícil i arriscat encertar-la i mantenir-la. El problema radica «en si la revista cobreix un espai real, és a dir, si dóna resposta a algun requeriment, altrament dit, si serveix per a alguna cosa i si desperta algun interès, en definitiva, si hi haurà material per publicar; aquesta era la meva preocupació: les biblioteques estan plenes de revistes que s'han anat quedant pel camí...».

Pel que fa a la creació del consell de redacció, la proposta incloïa persones qualificades i no hi va tenir cap prevenció d'acceptar-la. De les respostes que es van rebre dels futurs membres del consell, en guarda una amb «especial emoció», segons les seves paraules, la de Joan Coromines, de la qual va llegir unes ratlles: «Moltes gràcies per la seva carta del 31 de gener [de 1983]. Aprovo sense reserves la creació de la revista i aplaudeixo la decisió d'encarregar-ne la direcció a en Carles Duarte. M'honora fent-me posar al consell de redacció: com podria no acceptar-ho? Ben poc hi podré fer malauradament...»

La direcció de l'Escola, doncs, va assumir la proposta i el seu Consell Rector va aprovar-la sense dificultat. El juny de 1983 n'aparegué el primer número, que fou presentat públicament per Antoni Badia i Margarit, al Saló Torres Garcia del Palau de la Generalitat, en un acte presidit per Macià Alavedra, aleshores conseller de Governació.

Rebés assenyalà que el setembre de 2003, exactament vint anys després, el *Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya* ha publicat l'informe obligat sobre la política lingüística, on es recorda que *Revista de Llengua i Dret* és, encara avui, l'única en el seu gènere a tot l'Estat. També, va voler recordar altres persones que en aquella primera etapa van col·laborar-hi de manera molt activa i que van fer que el projecte tirés endavant, com ara Joan Ramon Solé, Antoni Milian i Jaume Vernet, secretaris successius del consell de redacció, i el personal de la unitat de publicacions de l'Escola.

Per acabar, va expressar la seva satisfacció de participar en aquest acte

ja que, a més de recordar la gènesi de la *Revista*, li havia permès parlar tant d'una institució de la qual havia estat responsable durant nou anys com d'un bon amic, Carles Duarte, i perquè «la preocupació inicial per la continuïtat de la *Revista* no tenia cap fonament: ha quedat com una simple anècdota, com ho demostra aquesta acte de commemoració dels vint anys de la seva fundació, que tant de bo es pugui repetir d'aquí a vint anys més».

Josep M. Guinart va fer constar que, passada l'etapa fundacional, el paper de l'Escola era ara exclusivament el d'editora de la *Revista* i constatà que el model d'un consell de redacció autònom, amb tota la capacitat de decisió, amb presència de molts membres provinents de la universitat, d'alguns professionals i de persones que treballen a l'Administració «ha donat molts bons resultats i pot ser un exemple de col·laboració entre l'*Acadèmia* i l'Administració».

Va deduir que segurament, ara feia vint anys, es va produir un encontre especial a l'Escola, entre l'aleshores director, Josep-Enric Rebés, jurista reconegut, i un jove Carles Duarte, en aquells moments lingüista i, segurament, ja poeta. S'imaginava, va dir Guinart, que en aquell encontre, Josep-Enric Rebés, a més de posar-hi sapiència, va donar *banda ampla*, fent un símil tecnològic, a l'emprenedor Carles Duarte per tirar endavant aquest projecte.

A més, va destacar que en aquell moment fundacional li semblava veure un component essencial de la direcció pública, que l'Escola intenta transmetre a través dels seus cursos de formació directiva: «Rebés i Duarte van tenir *visió*, ja que no hi havia cap revista d'aquest tipus ni aquí ni a l'estranger, ni tan sols al Quebec, i van decidir crear-la. Els més de 350 articles d'investigació publicats, el desenvolupament del dret lingüístic, un cos de subscriptors fidel i els vint anys que avui celebrem, així m'ho fan pensar».

La visió, doncs, la difusió del coneixement, la interdisciplinarietat entre el dret, la llengua i la planificació lingüística i, també, l'empremta de persones com Rebés, Duarte, l'actual director Antoni Milian, el secretari del consell de redacció Jaume Vernet, Joan Ramon Solé —que ho va ser en el passat— i de tots els membres del consell, són els elements que va destacar Guinart. A tots ells, i a les persones que treballen en la producció editorial des de dins de l'Escola, expressà «l'agraïment de l'editor» i acabà desitjant «llarga vida a la *Revista de Llengua i Dret*».

Antoni Milian, actual director de la *Revista*, abans de pronunciar la seva conferència, va expressar el reconeixement a la tasca realitzada per Carles Duarte en aquests anys i el repte que assumeix de donar continuïtat a la *Revista*, per a la qual cosa compta amb els membres dels consells de di-

recció i redacció i el suport de l'Escola. Va agrair també la fidelitat dels més de dos-cents subscriptors, ja que «són ells els qui la fan realment possible».

Entre els objectius previstos per als anys vinents es proposa millorar-ne la difusió internacional i prestar més atenció als reptes que la cada vegada més forta interdependència provoca en l'àmbit de les llengües: «avui sabem que les polítiques lingüístiques estatals i subestatals no depenen només de les decisions adoptades en el si dels estats o dels ens subestatals, sinó que estan fortament limitades per les decisions que s'adopten a escala continental i mundial, com també sabem que la incidència de les noves tecnologies i de les indústries culturals en els àmbits tractats tradicionalment per la *Revista* és, atesa la magnitud que adopta, d'estudi indefugible».

La seva conferència «El règim jurídic de les llengües a les institucions de la Unió Europea i la llengua catalana» va ser la part acadèmica de l'acte: en primer lloc, exposà quin era el règim jurídic de les llengües a la Unió Europea fins aquell moment (setembre de 2003); en segon lloc, tractà dels efectes de l'adhesió (aleshores ja prevista per a l'1 de maig de 2004) de deu nous membres i el pas d'onze a vint llengües oficials; i, en tercer lloc, parlà sobre el Projecte de tractat de la nova constitució europea, que feia pocs mesos que havia estat presentat. Tot això en relació amb el quasi nul reconeixement de la llengua catalana i el greuge comparatiu consegüent amb altres llengües amb una tradició, una vitalitat o un nombre de parlants similar o molt inferior.

Seria tasca vana ressenyar amb detall la seva conferència quan a la *Revista de Llengua i Dret* es pot resseguir amb la lectura directa de dos o tres articles seus: no puc deixar de recomanar «Le principe d'égalité des langues au sein des institutions de l'Union européenne et dans le droit communautaire, mythe ou réalité ?» (*Revista de Llengua i Dret*, 38, 2002, pàg. 47-94), per a la primera part de la conferència, i «Quatre reflexions sobre el català i la Unió Europea» (en aquest mateix número 41, pàg. 289-308), per a la segona i tercera part.¹

1. El darrer dels quatre textos reunits en aquest article amplia encara més el contingut de la conferència que ressenyem aquí, ja que té en compte els treballs de la Conferència Intergovernamental de juny de 2004; en concret, la proposta de la presidència irlandesa d'afegir un nou paràgraf a l'article IV-10 del Projecte de tractat: en paraules de Milian, «aquesta proposta irlandesa, com és sabut, persegueix satisfer parcialment la demanda formulada des de Catalunya, assumida, segons sembla, amb més o menys convenciment pel Govern espanyol, que la llengua catalana fos incorporada entre les llengües expressament enumerades a l'article IV-10» (*Revista de Llengua i Dret*, 41, 2004, pàg. 290).

Carles Duarte, director de la *Revista* en el període 1983-2002, va agrair en primer lloc tot el que s'havia dit fins aleshores i, especialment, va donar les gràcies a Josep-Enric Rebés per fer possible que aquella illusió de crear una revista esdevingués una realitat, que ha aconseguit aglutinar i representar la voluntat i els anhels de molts. «Era fàcil —va dir— tenir idees en aquell moment, però era més difícil fer-les possibles i, en aquest cas, doncs, hi ha un mèrit molt especial de l'aleshores director de l'Escola».

L'any 1983 va ser l'any de la primera Llei de la normalització lingüística, de la Corporació Catalana de Ràdio i Televisió (TV3, Catalunya-Ràdio...), i això passava al final de la primera legislatura del Parlament de Catalunya després de la recuperació de la democràcia. La *Revista* va néixer en aquest context, on hi havia també una consciència clara de la necessitat de definir un model de llenguatge administratiu i jurídic, que fos científicament sòlid i que permetés de deixar enrere aquell llenguatge administratiu castellà dels anys finals del franquisme, que l'utilitzava «per visualitzar una concepció de l'Administració pública on els ciutadans eren serfs».

Era necessari retrobar els fonaments del llenguatge administratiu i jurídic català, un dels més rics d'Europa. I això comportava, per a Duarte, «una exigència científica perquè no es podia actuar com si no hagués existit aquest bagatge». Si això passava en el camp de la llengua, el dret lingüístic es trobava en un moment fundacional, on calia investigar, publicar articles, crear opinió: aquests van ser alguns dels motors de la *Revista*.

El català escrit va néixer com a llengua de dret i de les institucions i «la força i el sentit del missatge de la *Revista de Llengua i Dret* reprèn aquests dos factors fonamentals de la nostra identitat i de la nostra manera d'entendre la nació, de sentit clar que la llengua i les institucions juguen un paper molt important en el que hem estat i en el que volem ser».

La *Revista* es va crear amb aquesta voluntat científica i de compromís amb el país, amb la inquietud de fer una publicació «radicalment oberta al món» des de l'inici i, per això, ja des del primer número s'hi han publicat articles d'autors estrangers. Al capdavall, repassant el que ha estat la *Revista* en tots aquests anys, hi podem trobar articles molt influents en els seus tres àmbits. Vista en perspectiva, «ara veiem quina ha estat la seva aportació i també la porta oberta que ha estat per projectar-nos, per explicar-nos, per donar a conèixer a fora el nostre treball de recerca». La *Revista* ha anat guanyant reconeixement internacional, però hi ha molt de camp per desenvolupar: hem de ser conscients que una part fonamental de la situació del català a les institucions europees no és culpa de la Unió Europea, sinó del Govern espanyol, perquè si hagués assumit la realitat del català com ho ha fet el Govern maltès, l'escenari seria diferent. «Els responsables de la

Unió Europea no es cansen de recordar-nos-ho, que si el Govern espanyol *entomés* aquesta responsabilitat, amb tota certesa el català seria reconegut, perquè a les institucions europees hi ha una clara percepció de la injustícia a què s'està sotmetent la nostra llengua i hi hauria, n'estic segur, una resposta: la unanimitat exigida segur que es produiria perquè la realitat catalana és una realitat que no es pot amagar sota la taula».

Per a Duarte la *Revista* viu un moment de represa, de nova il·lusió, amb el nomenament d'Antoni Milian com a director i constata que des de la *Revista* i l'Escola hi ha la voluntat d'ampliar col·laboradors, d'obrir-la encara més per eixamplar la seva presència, i ho celebra perquè és el que la *Revista* necessitava «per continuar complint el paper que ara fa vint anys, l'aleshores director de l'Escola i jo vam somiar, quan vam considerar que el país necessitava aquest instrument».

Clogué l'acte, que comptà amb l'assistència de quaranta-cinc persones, Josep M. Pelegrí, aleshores conseller de Governació i Relacions Institucionals, que remarcà que el que s'havia fet feia vint anys s'havia fet ben fet, i que ho podia dir lliurement «perquè no hi havia tingut cap responsabilitat i era la seva obligació i el seu deure de constatar-ho».